

Sosyalizm sonrası kapitalizmin özellikleri

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazartesi, 22 Ekim 2018 18:05 -

Genellemelerle konuşurken dikkatli olmak gerekir. Kapitalizm belirlemesi bir genellemedir ve hangisi olduğunun sorulması gerekir. Faşizm de böyle değil midir? 1930'lu yıllarda Almanya, İtalya ve İspanya faşist ülkelerdi ama bu üç faşizm arasında önemli farklılıklar bulunuyordu. Almanya faşizmi sadece ülkede değil işgal ettiği bütün ülkelerde Yahudileri ortadan kaldırırken, İtalyan ve İspanyol faşizmlerinde bu uygulama bulunmuyordu. Üç faşizmin ortak yanlarının yanı sıra ayrı yanları da bulunuyordu.

Sosyalizm sonrası kapitalizm denildiğinde bir ülkede reel sosyalizmden sonra ortaya çıkan kapitalizm kastedilmektedir. Bu da kapitalizmdir ama bildiğimiz kapitalizmlerden farklıdır.

Burada anlatılacak olan sosyalizm sonrası kapitalizmin genel özellikleridir. Bunların belirtilmesi her ülke özelinin ayrıca incelenmesi gerektiğini ortadan kaldırmaz.

Sosyalizm sonrası kapitalizmin ilk özelliği aşağıdan değil yukardan gelmesidir. Bu kapitalizm aşağıdan ya da küçük üreticiliğin büyüyerek zenginleşmesi sonucu ortaya çıkmamış, komünist partilerinden çıkan kapitalistler nedeniyle yukardan gelmiştir.

Buradan hemen çıkarılabilecek sonuç, sosyalizm sonrası kapitalizmde ilkel birikim döneminin bulunmadığıdır, doğrudan tekelci kapitalizme geçilmiştir. Küçük zenginlikler zamanla büyüüp tekelleşmemiş, doğrudan büyük zenginlikler ortaya çıkmıştır. Bu büyük zenginliğin kaynağı devletin soyulmasıdır. Devleti soyabilmek için de bunu yapabilecek konumda bulunmak gerekir.

Kapitalizm klasik örnekteki gibi önce gelişip ardından devleti ele geçirmemiş, tersine önce devleti ele geçirmiştir. Reel sosyalizm sonrası kapitalizm yukardan aşağıya gelişmiştir denilebilir. Komünist partilerinden çıkan burjuvazinin ilk uygulaması yasaları değiştirmek oldu. Miras yasası, özel mülkiyet yasası, borçlar yasası, kredi yasası öncelikle çıkarıldı; başka bir deyişle kapitalist düzenin kurumsal çerçevesi sağlandı. Reel sosyalizm nasıl devlet eliyle yukardan aşağıya örgütlenmişse, kapitalizm sonrası sosyalizm de aynı yolu izledi.

Sosyalizm sonrası kapitalizmin özellikleri

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazartesi, 22 Ekim 2018 18:05 -

Bu arada komünist partileri içinde tasfiyeler oldu ve özellikle önde gelen politikadan sorumlu kesim ya da yetkileri en yüksek olan kesim ya emekli yapıldı ya da geri plana çekilmek zorunda kaldı. Bu arada “günah keçileri” de olmadı değil. Kırk yıldan fazla genel sekreter olan Bulgaristan Komünist Partisi’nden Todor Jivkov yolsuzluk suçlaması nedeniyle hapsedilecek ve hapiste ölecekti.

Genel sekreter düzeyinde olmasa bile benzer birkaç örnek yaşandı ama genel olarak devri sabık yaratılmadı. Hiç kimse reel sosyalizm dönemindeki icraatlarından dolayı yargılanmadı. Zaten kim kimi yargılayacaktı, sonuçta herkes ortak değil miydi?

Reel sosyalizm döneminde sürgüne gidip sonra geri dönenler de konunun üzerine gitmediler. Bu konuda yazılı olmasa bile belirli bir anlaşma yapıldığı görülüyor ve zaten reel sosyalizmden kapitalizme Romanya dışında büyük olay yaşanmadan nispeten sakin geçilmesi de bunu gösteriyor.

İspanya’da benzeri süreç faşizmden parlamenter rejime geçişte yaşanmıştı. Franko’nun ölümünün ardından faşist rejimin önde gelenleri muhalefete devri sabık yaratılmaması koşuluyla değişime hazır olduklarını iletmışler ve yumuşak geçiş yapılmıştı.

Reel sosyalizm sonrasındaki kapitalizmde devletin rolü yüksektir. Bu yükseklik ülkelere göre değişir. Rusya Federasyonu ve Orta Asya ile Kafkasya’daki cumhuriyetlerde fazla iken, Orta Avrupa’nın eski sosyalist ülkelerinde daha azdır.

Rusya Federasyonu’nda ne kadar zengin olursa olsun hiç kimse devletle sürtüşemez. Hodorkovski örneği ortadadır. Azerbaycan ve Özbekistan’da da devletle sürtüşerek zenginliğini korumak mümkün değildir.

Yazının başında da belirttiğim gibi bu kapitalizmlerin ülkelere göre değişen özelliklerinin ayrıca incelenmesi gerekir. Kapitalizm belirlemesiyle yetinmek konudan fazla bir şey anlaşılmadığını gösterir.